

בס"ד, יום ראשון כו' אלול תש"ע

שם: _____

זמן: _____

מבחן שבועי מסכת הוריות ו - יב (77)

א. (1) מה עשו עם החטאות שהביאו הבאים משבי הגולה, ומדוע, ומהיכן ילפינן לה? והאם יש עוד חטאת שנהגו עמה באופן זה, ומהיכן ילפינן לה? (2) כמה קרבנות הביאו הבאים משבי הגולה? ומה הטעם במנין זה? והאם הבאתן היתה מעיקר הדין, ומדוע? (3) האם יש כפרה למתים (פרט)? (4) מה דינה של חטאת שמתו בעליה (פרט)?

ב. (1) למאן דאמר פר העלם דבר משל שבטים הוא בא, מי הם השבטים הנכללים במנין זה, ומדוע? והאם לענינים אחרים מנין השבטים הוא אחר, ומדוע? (2) מה הם חמש החטאות המתות, והאם יש נפקא מינה מי הביא לאלו החטאות, ומדוע? (3) כהן משיח שחטא, איזה קרבן מוטל עליו להביא? והאם בכל אופן שחטא נאמר דין זה, ומנין?

ג. (1) מה היה דינו של כהן משיח אילו לא היה נאמר בו "לאשמת העם"? (2) באר הנידון האם כהן משיח שהורה ועשו אחרים על פיו, יש לחיובו בפר! וכיצד הסיקו בדינו, ומגלן? (3) כהן משיח או נשיא שחטאו יחד עם הציבור, האם מתכפרים הם בקרבן הציבור, או דמחוייבים בכפרה לעצמן (פרט), ומדוע?

ד. 1) בית דין שהרו בחלב או בדם, האם חייבים בפר העלם דבר של ציבור, ומדוע? 2) בית דין שהורו בעבודת כוכבים, מה דינם? והאם בכל אופן שיורו חייבים, ומנלן? 3) מה דינו של משיח שחטא בעבודת כוכבים, ומנין? והאם בכל אופן שיחטא נאמר דין זה, ומנין?

ה. 1) בית דין שהורו ועשו על פיהם ספק עבירה, מה דינם של הבית דין, ומדוע? ומה דינו של המשיח או הנשיא שעשו ספק עבירה, ומדוע? 2) על איזה עבירה נאמר דיחיד מביא כשבה או שעירה, ומנלן? ועל איזה עבירה מביאים הבית דין והמשיח פר, ועל איזה עבירה מביא הנשיא שער, ומנלן? 3) מה דרש רבי מדכתיב "תורה אחת יהיה לכם"? ומה הוה אמונא בלא האי דרשא, ומדוע? 4) במאי איירי הקרא "וכי תשגו ולא תעשו", ומנלן?

ו. 1) מה הוא עשה ולא תעשה שבמקדש, והאם בית דין חייבים עליהם, ומדוע? ומה דינם בספק טומאת מקדש וקדשיו? והאם דינם של היחיד המשיח והנשיא שונה, ומדוע? 2) מה הוא עשה ולא תעשה שבגדה, והאם הבית דין חייבים עליהם, ומדוע? 3) נשיא שחטא בעבירה שיחיד מביא עליה קרבן עולה ויורד, מה דינו, ומדוע? והאם כשירד מנשיאותו דינו שונה, ומדוע?

ז. 1) כהן משיח שחטא בעבירה שהיחיד מביא עליה קרבן עולה ויורד, מה דינו (פרט), ומדוע? 2) האם משכחת לה כהן גדול שאינו עשיר, ומדוע? 3) עבירה שהיחיד חייב עליה אשם ודאי, מה דין הבית דין המשיח והנשיא, ומדוע?

ח. 1) מה הוא הגדר אליבא דר' אליעזר כדי לחייב משיח בפר ונשיא בשעיר, ומניין? והאם יש להוכיח כמאן סבר ר' אליעזר גבי חיוב משיח בעולה ויורד? 2) מה הוא הגדר אליבא דר' אליעזר לחייב יחיד באשם תלויו? 3) משיח שחטא ועבר ממשיחותו, איזה קרבן מוטל עליו, ומדוע? ומה דינו היכא דחטא לאחר שעבר ממשיחותו, ומנלן? ומה הדין בנשיא באופנים אלה, ומנלן?

ט. 1) הדיוט שחטא ואחר כך התמנה לנשיא או למשיח, מה דינו ומדוע? והאם אפשר ללמוד את דינו של המשיח מנשיא או להיפך, ומדוע? 2) האם משכחת לה גזירה לרעה? והאם יש להוכיח מדכתיב "אשר נשיא יחטא", ומדוע? 3) האם כל הנגעים מטמאים (פרט), ומנלן?

י. 1) כיצד נדרש הקרא "אשר נשיא יחטא", ומדוע? ומניין לדרוש הכי? 2) כיצד נדרש הקרא "אשר יש צדיקים אשר מגיע אלהם כמעשה הרשעים", ועל מי קרא רבא מקרא זה, ומדוע? 3) על מי נאמר "כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ורשעים יכשלו בם", ומדוע? והאם יש אופנים נוספים שנאמר בהם מקרא זה, ומדוע? 4) מה היא המעלה של "עבירה לשמה", ומנלן?

יא. 1) מה דרשינן מדכתיב "מעם הארץ" (פרט)? 2) האוכל חלב, ולאחר שאכלו נשתנה מצבו ואינו יכול עתה להביא קרבנו ושוב חזר למצבו הקודם, האם יכול להביא עתה את קרבנו, ומדוע? 3) באר את הנידון גבי אוכל ספק חלב בהיותו הדיוט והתמנה להיות נשיא! ומה נאמר בדינו? 4) המומר לאכול דברים אסורים, מה דינו לענין הבאת קרבן (פרט), ולענין לאכול משחיטתו?

יב. 1) האם דווקא מלך חייב על שגגתו שיעיר, או דיש אנשים נוספים דרינם כמלך, ומדוע? 2) האם כל הכהנים הגדולים מביאים פר על העלם דבר, ומדוע? 3) מה היה שיעורו של שמן המשחה שעשה משה, וכיצד עשאו, ומדוע דווקא באופן זה, ואת מי משחו בו? 4) במה משחו את המלכים? והאם משחו את כל המלכים, ומדוע? והאם יש מלכים שיצאו מן הכלל, ומדוע? 5) בכמה שמות נקרא צדקיהו, ומה טעם נקרא בשמות אלו?

יג. 1) מי גנז את שמן המשחה, ומנין? ומה עוד גנז עמו, ומנין? 2) כיצד מושחים את הכהנים, וכיצד את המלכים? ובאיזה מקום היו מושחין את המלכים, ומדוע? 3) האם יש אפשרות לדעת אם תצליח שנתו או תצליח סחורתו, או יחזור מדרכו? 4) מה הם העצות שנתן ר' משרשיא לבניו, ומה הטעם בעצות אלו?

יד. 1) מה הוא כהן משמש, ומה הוא כהן שעבר, והאם חלוקים דיניהם, ומדוע? 2) האם דינו של משוח מלחמה שוה לדינו של כהן גדול, ומנין? 3) כהן גדול שנצטרע, האם עומד הוא בקדושתו, ומנין? 4) כיצד נוהג הכהן הגדול כשמת לו מת, ומדוע?

בהצלחה!

תשובות למבחן הוריות ו יב

- א. (1) החטאת שהביאו בני הגולה, היתה חטאת ציבור על עבודת כוכבים שעבדו בימי צדקיהו, ודינה שנשרפת ואינה נאכלת. וילפינן לה מדכתיב בסיפא דקרא "הכל עולות". וכן את חטאת המילואים לא אכלו, וילפינן לה מדכתיב "ופר שני בן בקר תיקח לעולה" דשני הוא לעולה שדומה לו בהא דאינו נאכל.
- (2) בני הגולה הביאו שנים עשר פרים ושנים עשר צפירי חטאת, דהיה הוא כפרה על עבודה זרה שעבדו בימי צדקיהו, ולר' יהודה דכל שבת ושבת מביא, ניחא דהביאו שנים עשר. ולר' שמעון דכל שבת מביא ואף הבית דין מביא עמהן, יש לומר דהביאו על אחד עשר שבטים, ואף הבית דין הביאו עמהם. ולר' מאיר דרק הבית דין מביאים, צריך לומר דחטאו שנים עשר פעמים. וכפרתן לא הועילה מן הדין, דהא מזידין היו, אלא הוראת שעה היתה. וכן הביאו תשעים וששה אילים, ושבעים ושבעה כבשים, והכל הוראת שעה היתה.
- (3) ליחיד לא מצינו כפרה. ודעת רב פפא דיש כפרה לציבור שמתו. ובעגלה ערופה מצאנו להדיא דיש כפרה אף למתים. אמנם מהתם אין להוכיח לעלמא, דאיכא למימר דשאני התם דעיקר הכפרה היא לחיים, אבל היכא דבעינן לכפר על רוב הציבור שמתו, אכתי אין ראייה דיש כפרה למתים.
- (4) חטאת יחיד כולי עלמא מודו דאזלא למיתה. ובחטאת ציבור, לר' יהודה נמי מתה, ולר' שמעון לא תמות. ולר' פפא מהני אף להקריב כדי לכפר על המתים. ובחטאת השותפין [ומשכחת לה בפר העלם דבר של ציבור למאן דאמר בית דין מביאים, או בפר יום הכיפורים של הכהנים], דעת אביי דאליבא דר' שמעון דינו כחטאת הציבור שאינה מתה.
- ב. (1) מסקינן דלוי הוא במנין השבטים ואף דאין לו חלק בארץ, אבל אפרים ומנשה כחד חשיבי, דרק לענין נחלה נחלקו לשנים, כדכתיב "על שם אחיהם יקראו בנחלתן" ודרשינן דלנחלה הוקשו ולא לדבר אחר. אמנם, לענין חנייתן היו כשני שבטים, דכך ציוה להם אביהם. וכן לענין הדגלים והנשיאים, כדי לחלוק כבוד לדגלים ולנשיאים.
- (2) חטאת שמתו בעליה, ושנתכפרו בעליה, ושעברה שנתה, ותמורת חטאת, וולד חטאת. ולדעת ר' שמעון התקבלה הלכה דכל אלו החמשה נוהגים במקום אחד. וכיוון דוולד תמורה אינו שייך בציבור, דהא אין נקיבה בציבור. וכן אין תמורה בציבור, דבפרשה דתמורה כתיב בלשון יחיד, וכן חטאת שמתו בעליה לא משכחת בציבור, דאין מיתה בציבור, על כרחך דכל אלו החמשה נוהגים רק בשל יחיד. והוא הדין דאינן נוהגות בשל שותפין, דהא לא משכחת לה ולד חטאת ותמורה.
- (3) אם עשה בשוגג על פי שגגת הוראתו, חייב פר כדכתיב "ואם הכהן המשיח יחטא וגו' והקריב על חטאתו אשר חטא פר בן בקר". ואיירי דווקא היכא דהבית דין חייבים בפר העלם דבר, כדכתיב ביה "לאשמת העם". [ומשום הכי חייב רק אם הורה לבטל מקצת ולקיים מקצת, וכן דווקא בדבר שזודונו כרת]. אבל אם עשה מזיד או בשגגת מעשה, אינו חייב כלום, דהא ממעטינן ליה מדכתיב "מעם הארץ".
- ג. (1) אילו לא נאמר בו לאשמת העם, לא היינו יודעים אם ללומדו מציבור דבעינן העלם דבר דהא שוים בהא דתרווייהו מביאים פר. או ללומדו מנשיא דלא בעי העלם דבר, דהא שוו תרווייהו דמביאים שעירה בעבודת כוכבים, וכן תרווייהו מביאים אשם וודאי דכתיב ביה נפש ואף הם בכלל נפש. וכן תרווייהו מביאים אשם תלוי, דהא רק לאחר דכתיב "לאשמת העם" איכא למימר דאין המשיח מביא אשם תלוי.
- (2) האם משום דנאמר "לאשמת העם" יש לחייבו בעשו בהוראתו. ומסקינן, דכתיב "והקריב על חטאתו אשר חטא" דרק על חטאתו מקריב ולא על חטאת אחרים.
- (3) נשיא שחטא עם הציבור, מתכפר עם הציבור כיוון דחטאו בשגגת מעשה גרידא כיחידים. וכן מצינו דמתכפר עם הציבור בחטאת יום הכיפורים. ומשיח שחטא עם הציבור, אם הורה עם הציבור, ואיירי באופן דתרווייהו שווים בהפלאה, מתכפר בקרבן הציבור. והני מילי היכי דהורו בחד איסורא. [וביאר רש"י, דכיוון דשווה הוא לציבור בהא דאינו חייב אלא בביטול מקצת וקיום מקצת, ועוד דברים]. אבל אם הורה בדבר אחר, אינו מתכפר עם הציבור, דכתיב "והקריב את חטאתו אשר חטא" דאם חטא בעצמו מתכפר עם עצמו.
- ד. (1) הורו בחלב שעל גבי הדקין, פשיטא דחייבים, משום דלא מפורש להדיא בקרא והוי דבר שאין הצדוקין מודים בו. וכתב רש"י דהוא הדין אם הורו בחלב המכסה את הקרב, דכיוון דלא ברירא מה הוא, הוי כדבר שאין הצדוקין מודים בו. אי נמי, דווקא אם הורו דכזית הוי כפחות מכזית דהוי דבר שאינו מפורש בתורה. ולענין דם, איירי דווקא בהורו בדם המובלע באיברים, דלא נכתב להדיא. אי נמי, דהורו על כזית דהוי כפחות מכזית.
- (2) חייבים פר לעולה ושעיר לחטאת. אמנם חייבים רק אם יורו לבטל מקצת ולקיים מקצת, וילפינן לה משאר הוראות בגזירה שוה דמעניי מעיני. וכן ילפינן מהאי גזירה שוה דדווקא אם שגגו בהוראה ועשו על פיהם.
- (3) לדעת רבי בכל אופן שיחטא חייב בשעירה. וילף לה מדכתיב "וכיפר הכהן על הנפש השוגגת בחטאה בשגגה", דנפש זה משיח ושוגגת זה נשיא, וכתיב בחטאה בשגגה. אבל לרבנן אינו חייב אלא בהעלם דבר, ודריש לקרא, דדווקא מי דבעלמא חייב בשגגת מעשה אף בעבודה זרה חייב בשגגת מעשה, אבל משיח דבעלמא חייב בהעלם דבר, אף הכא בעי העלם דבר. וכן לדבריו בעינן שוירה לבטל מקצת ולקיים מקצת.
- ה. (1) אין הבית דין והמשיח מביאין אשם תלוי, משום דכתיב ביה "על שגגתו אשר שגג" יצאו אלו שחטאם בהעלם דבר. אבל הנשיא חייב באשם תלוי, דהא חייב נמי בשגגת מעשה.
- (2) היחיד מביא כשבה או שעירה רק על עבירות שזודונו כרת, ולרבי ילפינן לה מדכתיב "ואם נפש" וילמד תחתון מעליון דהיינו ציבור דילפינן בהו גזירה שוה עליה עליה. ואיכא מאן דילף מדהוקש לעבודה זרה בקרא דתורה אחת, דהתם איירי בעבודה זרה דחייבים עליה כרת, כדכתיב "כי דבר ה' בזה" והיינו עבודת כוכבים, וכתיב ביה "ונכרתה". ואף הבית דין והמשיח והנשיא חייבים רק על דבר שזודונו כרת ושגגתו חטאת, ולרבי, בית דין ילפינן מעליה עליה, משיח מדכתיב לאשמת העם. ונשיא בגזירה שוה דמצות מצות. ואיכא מאן דילף לבית דין מיחיד דהוקש לעבודת כוכבים דילמד עליון מתחתון. ומשיח ונשיא הוי בכלל נפש דהוקש לעבודת כוכבים בקרא דתורת אחת תהיה לכם.
- (3) רבי דרש דאתי קרא למימר דאנשי עיר הנדחת קרבנם שוה ליחידים, דבלאו קרא הוי אמיינא, דכי היכי דחלוק עונשם משל יחידים דהרי נהרגים בסיף וממונם אבד, הוא הדין נחלוק בקרבנם. ואף דאין להביא קרבן חדש, מכל מקום יש להם להביא פר לחטאת ושעיר לעולה. או דבאמת אין להם תקנה, כיוון דצריכים קרבן שחלוק בין משל יחידים ובין משל ציבור.

4) איירי בעבודת כוכבים, דהא כתיב ביה "וכי תשגו ולא תעשו את כל המצוות", והיינו עבודת כוכבים ששקולה כנגד כל המצוות, דהמודה בה ככופר בכל התורה. אי נמי, מדכתיב "אשר דיבר ה' אל משה" וכתוב "אשר צווה ה' אליכם ביד משה", ועל כרחק איירי בעבודת כוכבים, דשמעו דהקב"ה מצוה למשה בדיבור "אנכי ה' אלוהיך", ועוד נאמר בה ציווים על ידי משה דלא כתיב באנכי.

ו. 1) עשה הוא מאי דכתיב "וישלחו מן המחנה", ולא תעשה הוא מאי דכתיב "ולא יטמאו את מחניהם". ובית דין שהורו בהם, אינם חייבים בפר, משום דקרבנן הוא עולה ויורד, וילפינן "ואשמו" דכתיב בציבור, מ"ואשם" דכתיב בחטאת קבועה, דרך בחטאת קבועה איכא חיוב פר. ואף אין חייבים בספק, דהא התמעטו מאשם תלוי, ומאהי טעמא אף משיח אינו באשם תלוי, דהא הוקש לציבור. ומבואר במתניתין דאף יחיד אינו חייב אשם תלוי, דילפינן "אשם ומצות ה' אשר לא תעשנה" מ"אשם ומצות ה' אשר לא תעשנה" דווקא במקום חטאת קבועה איכא אשם תלוי.

2) לפירוש רש"י, עשה דגדה הוא לפרוש סמוך לווסתה. ולא תעשה הוא "ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרבו". והתוס' פירשו, דעשה דבגדה הוא בהיה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי דחייב לפרוש באבר מת. והבית דין חייבים עליהם פר, ובספיקם היחיד חייב אשם תלוי. וכתבו התוס' דווקא בהאי עשה לפי דיש בו לא תעשה.

3) בעולה ויורד דשמיעת קול, כולי עלמא מודו דאינו חייב, דהא מלך אינו מעיד. ולדעת ר' יוסי הגלילי, אף אינו חייב בשום עולה ויורד, משום דנאמר בעולה ויורד "אם לא תגיע ידו" ו"אם לא תשיג ידו", יצא מלך שלעולם הוא עשיר ואינו יכול להגיע למצב דלא תשיג ידו. ודעת ר' עקיבא ור' שמעון, דדווקא בשמיעת קול הוא פטור, אבל בשאר עולה ויורד יש לחייבו. ודעת ר' אליעזר דבטומאת מקדש וקדשיו יש לו לנשיא להביא שעיר כשאר חטאות, כיוון דזדונה כרת, וכל דזדונה כרת אמרינן דהנשיא מביא שעיר. ולפירוש רש"י מסקינן, דלר' יוסי הגלילי דפטרו מעולה ויורד, הוא אף אם ירד ממלכותו, כגון שנצטרע, כיון דאכתי יש לו אוצרות מלכים, ואינו בכלל "אם לא תשיג ידו".

ז. 1) לדעת ר' יוסי הגלילי, פטור הוא מעולה ויורד, דהא בעינן דשייך באם לא תשיג ידו, וכהן גדול לעולם יש לו, דהא נאמר גדלו משל אחיו. ולדעת ר' עקיבא נמי פטור, משום דכתיב בעשירית האיפה דיליה "זה קרבן אהרון" וילפינן דווקא זה קרבנו ואינו חייב במקום אחר עשירית האיפה, למעט קרבן עולה ויורד דדלי דלות, ומדכתיב בתר עשירית האיפה דדלי דלות "וכיפר עליו הכהן על חטאתו אשר חטא מאחת מאלה" ילפינן דרק אם שייך בכל אחת ואחת מאלו הכפרות נאמר בו הדין דעולה ויורד. ומסקינן בגמ' [לגירסת רש"י], דדווקא מעולה ויורד פטרינן ליה, אבל אכתי חייב בפר. ולדעת ר' שמעון, הכהן המשיח חייב בעולה ויורד, ומסקינן דהיינו דווקא בעשירות ובדלות, אבל בדלי דלות אינו חייב, דהא כתיב "זה קרבן אהרון" למעט דאינו חייב בעשירית האיפה מלבד במנחת חביתין. מלבד טומאת מקדש וקדשיו דאינו חייב כלל, דכתיב ביה "ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל" דווקא מי שחטא שזה ליחידים דנענש על שגגת מעשה גרידא נאמר בו האי דינא.

2) לר' יוסי הגלילי לא משכחת לה, דהא ילפינן "הכהן הגדול מאחיו" גדלו משל אחיו. אמנם מדברי ר' עקיבא ור' שמעון שמעינן דמשכחת לה כהן גדול שאין ידו משגת, דהא ר' עקיבא הצריך קרא דאינו מביא בדלי דלות ואינו מביא בדלות, ור' שמעון מיעט דאינו מביא בדלי דלות.

3) אין הבית דין חייבים באשם, משום דכתיב ביה "נפש אחת" ואין הבית דין בכלל נפש אחת. וכן אין חייבים בפר, דהא ילפינן דרק על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת חייבים פר. אמנם המשיח והנשיא חייבים באשם, דהא שפיר הוי בכלל נפש אחת.

ח. 1) מהא דאמר ר' אליעזר דהנשיא מביא שעיר היכא דהיחיד חייב בקרבן עולה ויורד, ולא אמר דהמשיח מביא פר, שמעינן דסבר דלאו בכל עולה ויורד הנשיא מביא שעיר, אלא דווקא בטומאת מקדש וקדשיו דאף דאין קרבנם חטאת קבועה, מכל מקום זדונו כרת, וילפינן בגזירה שוה דמצות מצות מציבור, דכל היכא דזדונו כרת כבציבור דבעינן בהו כרת מגזירה שוה דעליה עליה מעריות, חייב שעיר. ומשום הכי לא אמר דמשיח מביא פר, דהא אינו חייב בטומאת מקדש וקדשיו וכו' שמעון. וליכא למימר דסבר כר' עקיבא דפטור מכל קרבן עולה ויורד, דהא ר' עקיבא חייבו בפר.

2) לדעת ר' יוחנן, אף דלענין לחייב נשיא בשעיר לא בעינן חטאת קבועה וסגי בהא דזדונו כרת, מכל מקום לענין אשם תלוי ילפינן דבעינן דווקא שגגתו בחטאת קבועה. אמנם תני תנא קמיה דרב ששת, דאיכא אשם תלוי בטומאת מקדש וקדשיו, ולכאורה הוא כשיטת ר' אליעזר דדימה לטומאת מקדש וקדשיו לשאר חטאות דהוי בחטאת קבועה.

3) משיח שחטא ועבר ממשיחותו אכתי חייב בפר, דהא אף אם חטא לאחר שעבר חייב בפר, וילפינן לה מדכתיב "והקריב על חטאתו אשר חטא". אמנם נשיא שעבר מנשיאותו וחטא, דינו כיחיד, משום דכתיב "אשר נשיא יחטא" דווקא כשהוא נשיא. ואם חטא ואחר כך עבר מנשיאותו, לרבנן חייב פר, משום דאזלינן בתר שעת החטא. ולר' שמעון בעינן ידיעה וחטאה בחד זימנא, ואינו חייב בכלום. [ודעת רש"י, דר' יוסי דפטר נשיא שנצטרע מקרבן עולה ויורד, הוא הדין דסבר דנשיא שנצטרע אכתי דינו בשעיר].

ט. 1) לרבנן אזלינן בתר שעת החטא, ואף דעתה הוא משיח או נשיא מכל מקום דינו כיחיד. דבמשיח כתיב "אם הכהן המשיח יחטא" ומשמע למעט קודמות. וכן בנשיא כתיב "אשר נשיא יחטא" ומשמע דחטא בעודו נשיא ולא בעודו הדיוט. ואין ללמוד משיח מנשיא, דשאני משיח דאף כשעבר דינו כמשיח. ואף אין ללמוד נשיא ממשיח, דשאני נשיא דמתכפר אף בשגגת מעשה גרידא. ולדעת ר' שמעון בעינן נמי ידיעה בחד זימנא, ולהכי רק אם נודע לו קודם שנתמנה חייב כיחיד, אבל אם נודע לו לאחר שהתמנה, פטור מכלום.

2) מצאנו גזירה לרעה, דכתיב "ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחותכם". ומכל מקום מדכתיב "אשר נשיא יחטא" אינו ראייה, דהא יש לומר דכוונת התורה לאם נשיא יחטא, וכדכתיב "אם הכהן המשיח יחטא".

3) נגע שהיה קודם הדיבור אינו מטמא, דהא כתיב "אדם כי יהיה" מהדיבור ואילך. ומסקינן, דאף נגע הבא על ידי אדם, כגון על ידי הכאה או כוויה מטמא. אבל נגע הבא על ידי רוחות או כשפים, לדעת ר' שמעון אינו מטמא, דהא כתיב "ונתתי נגע צרעת" ודרשינן פרט לנגעי אונסין. ולר' יהודה האי קרא לאו למעט נגעי אונסין, אלא לבשרן.

י. 1) דרשינן לה פרט לנשיא שנצטרע, דכיוון שנצטרע ירד ממלכותו כדכתיב "וישב בבית החפשי". וריב"ז דרשו מלשון אשרי, דאשרי הדור שאף הנשיא שבו שאין לבו כפוף מרגיש בשגגותיו ומביא עליהם קרבן. ודווקא הכא דרשו להאי קרא מלשון אשרי, משום דבכל החטאות כתיב "אם" ורק הכא כתיב "אשר".

2) נדרש הוא על צדיקים שמגיע אליהם טובות אף בעולם הזה כדרך שמגיע לרשעים בעולם הזה. ואוי לרשעים שמגיע אליהם רעות בעולם הזה כדרך שמגיע לצדיקים בעולם הזה, דעתה אין להם לא עולם הזה ולא עולם הבא. ורבא קרא מקרא זה על רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע דסדורה להם בפיהם מסכת ויש להם קטינא דארעא לפרנסתם.

3) מסקינן דנאמר הוא על לוט ובנותיו, דבנותיו שנתכוונו לשם מצוה, הם הישרים ילכו במ. ולוט שהתכוון לשם עבירה, וכדדרשינן לקרא ד'וישא לוט את עיניו וירא את כל ככר הירדן' דכולו על שם עבירה נאמר, נאמר בו ופושעים יכשלו במ. ואין לומר דקאי על שנים שצלו פסחיהם אחד לשם מצוה ואחד לשם אכילה גסה, דהא אף דמצוה לא קיים, מכל מקום אינו רשע. וכן אינו דומה לשנים שהיו להם בביתם נשותיהן ואחותן ולרשע נודמנה אחותו ולצדיק נודמנה אשתו, דהתם הרי שתי דרכים הם, ואנן בדרך אחת עסקינן. 4) מסקינן דמעלתה כמצוה שלא לשמה. דהא יעל שעברה עבירה לשמה, הכתוב משבחה מנשים באוהל [דהיינו שרה רבקה רחל ולאח] תבורך. ואין לומר דגדולה ממצוה שלא לשמה, דהא אף לשלא לשמה יש מעלה דמביאה לידי לשמה.

יא. 1) דרשינן פרט למשיח דאינו מביא כשבה או שעירה בשגגת מעשה. וכן דרשינן פרט לנשיא, ולר' שמעון אתי קרא לאשמועינן דאם חטא בהיותו הדיוט ונודע לו לאחר שנתמנה, אינו מביא כשבה או שעירה. ולרבנן דאזלינן בתר חטאה, אתי לאשמועינן דאם אבל חצי זית בעודו הדיוט ונתמנה וחזר ואכל חצי זית אחר, אין מצרפין את ב' האכילות ואינו חייב כלום. וכן דרשינן מיניה פרט למומר. נור' שמעון בר יוסי סבר דאין למעט מהתם מומר].

2) אם המיר כיון דאינו בר קרבן, הרי נדחה מן הקרבן ושוב אינו יכול להביא את קרבנו. אבל אם נתמנה בנתיים להיות נשיא וירד, הוא ספק בגמ' האם דומה הוא למומר, או דשאני נשיא דבן קרבן הוא. [הגמ' העמידה הספק על צירוף ב' פחות מכזית].

3) ר' זירא הסתפק אליבא דר' שמעון דאמר דאם נודע לו לאחר שחטא אינו חייב בקרבן וודאי, האם הוא משום דהשתנה גופו להיות נשיא, ועל כן אף באשם תלוי אינו חייב על מעשיו בעודו הדיוט. או דרק לענין קרבן וודאי פטרינן ליה כיון דהשתנה קרבן וודאי ידידה, אבל באשם תלוי דקרבן נשיא והדיוט שווים, דלמא לא השתנה דינו. ומסקינן בתיקו.

4) המומר לאכול חלב מסקינן דאינו מומר לדם, ואם אכל דם בשוגג ומביא קרבן, כולי עלמא מודו דמקבלים מידו. והמומר לאכול כל האיסורים לתאבון, חשיב מומר, ולדעת תנא קמא אין מקבלים מידו שום קרבן. ולדעת ר' שמעון בר יוסי, דווקא אינו שב מידיעתו אינו מביא קרבן, והאוכל לתאבון שפיר חשיב שב מידיעתו, ומקבלים ממנו קרבן. ואם אוכל להכעיס, או אוכל דברים מאוסים דמסתמא להכעיס הוא, כולי עלמא מודו דאין מקבלים קרבן מידו, דהא אינו שב מידיעתו, [אלא אם כן אוכל כדי לטעום טעמא דאיסורא, דכתיבון חשבינן ליה]. ונחלקו רב אחא ורבינא, האם מומר להכעיס שחיתתו שחיתת מין ואסורה באכילה, או דרק עובד עבודת כוכבים שחיתתו פסולה.

יב. 1) מבואר בגמ' דאף ריש גלותא דבבל כיון דאין אחר על גביו, וכן משום דנקרא מחוקק, שפיר הוי בכלל נשיא, ואילו היה בזמן בית המקדש היה חייב בשעיר. והיינו משום דעיקר הדרשא היא "ה' אלוקיו" דנשיא הוא מי שאין עליו אלא ה' אלוקיו.

2) במתניתין מבואר דדוקא כהן משיח מביא פר העלם דבר. ובגמ' ילפינן לה מדכתיב "הכהן המשיח". אמנם דעת ר' מאיר דאף המרובה בגדים מביא פר העלם דבר, ויליף לה מירבויא ד"הכהן". ומשיח מלחמה כולי עלמא מודו דאין מביא פר העלם דבר, משום דכתיב "הכהן המשיח" והיינו המיומן שבמשיחים שאין עליו משיח אחר.

3) שיעורו היה שנים עשר לוג. ולדעת ר' יהודה היו שולקין בו את העיקרים, ודרך נס היה, דהא אפילו כדי לסוך בו את העיקרין ליכא. ולדעת ר' יוסי, היו שורין את העיקרים במים כדי שלא יבלעו כל כך מהשמן, ולאחר ששראום היה מצויף עליהם השמן ומיד מוציאו. ומשחו בו את אהרון ואת בניו ואת כל המשכן כל שבעת ימי המילואים. וכן משחו בו את הכהנים הגדולים לדרותיהם, ואת מלכי יהודה.

4) את מלכי יהודה משחו בשמן המשחה. אבל את מלכי ישראל לא משחו בשמן המשחה, דהא כתיב "קום משחיהו כי זה" זה טעון משיחה ואין אחר טעון משיחה. ואמרינן דמכל מקום מצינו מלכים שנמשחו באפרסמון, כדוגמת שאול, וכן יהוא בן נמשי דמשחיהו מפני מחלוקתו של יורם בן אחאב. ומלך בן מלך אין צריך למשוח, דהא מבואר בקרא דירושא היא. מלבד היכא דיש מחלוקת, דכיון דאינו "בקרב ישראל" לא אמרינן ביה ירושה. וכן מצינו שמשחו את יהואחז מפני שיהויקים היה גדול ממנו בשתי שנים. אמנם לא משחיהו בשמן המשחה, אלא בשמן אפרסמון, דהא יאשיהו גנו את שמן המשחה.

5) שמו היה מתניה, ונקרא שלום על שם ששלמה מלכות יהודה בימיו, וכן על שם שהיה מושלם במעשיו. ומלך בבל קראו צדקיהו, על שם שהקב"ה יצדיק עליו הדין אם ימרוד בו.

יג. 1) יאשיהו גנו, וכן גנו את הארון כדכתיב "ויאמר ללוים וגו' תנו את ארון הקודש בבית אשר בנה שלמה" ואף הארגו ששלחו בו דורון לישראל נגנו עמו, דהא מקומו היה בצד הארון. וילפינן בגזירה שוה דשם שם, דאף צננת המן נגנוה עמו, ומגזירה שוה דמשמרת משמרת ילפינן נמי לשמן המשחה, ומגזירה שוה דדורות דורות ילפינן נמי למקלו של אהרון ושקדיה ופרחיה.

2) את הכהנים מושחים כמין כף יוונית, ואת המלכים כמין נזר. ואיכא מאן דאמר דבתחילה יוצקים על ראשו ומשם לוקחין לבין עיניו, ואיכא מאן דאמר דקודם מושחין בין עיניו, ואחר כך יוצקים על ראשו. ומושחין את המלכים על המעיין, לסימן שתמשך מלכותו כנהר.

3) הרוצה לדעת אם תצליח שנתו, שידליק נר בבית שאין בו רוח בעשרה ימים שבים ראש השנה ליום הכיפורים, ואם ידלק יפה הוא סימן טוב. והרוצה לדעת אם תצליח סחורתו, יגדל תרנגול לשם העסק, ואם ישמין וישביח, בידע שעסקו מצליח. ואם רוצה לדעת אם יחזור מדרכו, יכנס לחדר חשוך ואם יראה בבואה דבבואה ידע שיחזור בשלום. אבל לא יעשה כן, דפעמים שלא יראה אף שעתיד לחזור, ויתירא ויורע מזלו ובאמת לא יחזור.

4) אמר להם דקודם יגרסו כדי שידעו לשאול. ויסתכלו על פיו כדכתיב ויהיה עינך רואות את מוריך. ויגרסו על הנהר, כי היכי דלא תפסוק שמועתכם כנהר. ועדיף לדור במתא מחסיא שהוא מקום חכמים אפילו באשפה, מאשר לגור בארמון בפומבדיתא דלית התם תרבות מעליא. וכן עדיף לאכול דג קרוב להסריח דאו הוא מעולה, או דעולה בדמים מועטים, מאשר כותח חזק המשבר סלעים, משום דמטמטם ליבו של אדם, או משום דעולה בדמים יקרים.

יד. 1) כהן משמש הוא הכהן שעתה משמש בפועל, וכהן שעבר היינו כהן שמינחהו לזמן משום פסולו של הכהן המשמש. ולדעת ר' מאיר, אין בין כהן משמש לכהן שעבר אלא פר יום הכיפורים, ועשירית האיפה דמנחת חביתין. ולדעת ר' יוסי ראשון חוזר לעבודתו והשני אינו משמש לא ככהן גדול, מפני כבודו של ראשון, ולא ככהן הדיוט דהא מעלין בקודש ואין מורידין.

2) משוח מלחמה מוזהר רק בפריעה ופרימה ואינו נטמא לקרובים, דהא כתיב בהאי פרשה "והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו ללבוש את הבגדים. ולענין בתולה ואיסור אלמנה הוא פלוגתא דתנאי האם מאי דכתיב "והוא אשה בבתוליה יקח" אתי להחזירו לכלל האיסור או דאתי למעטו. וכן נחלקו ר' יהודה וחכמים האם מחזיר הוא את הרוצח.

3) לדעת ר' עקיבא ילפינן מדכתיב "והוא אשה בבתוליה יקח", דכהן גדול אף דנצטרע אכתי בקדושתו עומד ומוזהר על הבתולה.

4) מבואר במתניתין דפורם רק מלמטה, משום דכתיב "ובגדיו לא יפרום". דאינו פורע כדרך שהדיוט פורע. ולרב היינו מלמטה ממש בשפת חלוקו. ולשמואל היינו למטה בבית הצואר דנראה הוא כאילו המשך בית הצואר. ולר' יהודה אינו פורם כלל.